

Villány, Szobrász Alkotótelep és Szimpozion

1964-ben Rétfalvi Sándor részt vett a burgenlandi Margitbányán (Sankt Margharetben) rendezett, Karl Prantl által vezetett szobrász szimpozionon, a Symposion Europaischer Bildhauer munkájában. Az ott szerzett kedvező tapasztalásoknak köszönhetően érlelődött benne egy baranyai nyári művésztelep, azaz később általánossá vált szóhasználattal egy képzőművész szimpozion létrehozásának szándéka. 1967-ben valóra vált az álma, a szándékot tett követte és sikerült a megfelelő helyszín kiválasztásával pártfogó támogatókra lelnie. A korszak sajátossága, hogy erre a KISZ biztosított lehetőséget a fiatal művészek számára. A Szársomlyó oldalában, festői környezetben fekvő, megüresedett Gyimóthy-villa alkalmasnak ígérkezett a művészek befogadására. A művelésből kivont közeli kőbánya pedig arra, hogy ott szobrászok a szabad ég alatt követ faraghassanak. A helyszín egyúttal lehetőséget biztosított egy leendő szabadtéri szoborpark kialakítására. Alapító okirat rendelkezik a Baranya megyei KISZ Bizottság által szervezett Képzőművész Symposion tíznapos időtartamáról, az együttes létrejöttéről és a további feladatok meghatározásáról. A siklói járás tanácselnöke vállalta, hogy a fiatal művészek rendelkezésére bocsátja a Gyimóthy-villát, amit alkotóháznak nevez ki és felújíttatja. A villa közelében lévő elhagyott kőbányát pedig a villányi községi tanács elnöke ingyen adta át a nemes cél megvalósítására. Nagyharsány külterületén van az alkotótelep, akkoriban azonban a község közigazgatásilag Villányhoz tartozott, így az alkotótelep is villányiként vált ismerté. A *Baranya Megyei KISZ Bizottság képzőművészeti symposionjának* értelemszerűen 1967-es alapító tagja volt: dr. Vida Sándor járási tanácselnök, Zsifkó Ferenc járási tanácselnök helyettes, Pető Sándor járási KISZ titkár, valamint Bocz Gyula szobrász, Bérces Gábor grafikus, Erdős János festő, R. Fürtös Ilona textiltervező, Haraszi László festő, Magyar László festő, Pattantyús József keramikus, Rétfalvi Sándor szobrász, Swierkiewicz Róbert festő, D. Szabó Margit festő, Szabados János festő, Szabó Gábor szobrász, Szép Lehel grafikus, és Vida Dezső festő. A szakmai ügyek irányítására, kiállítások előkészítése és nyári alkotótelep szervezési feladatok ellátására maguk közül három megbízottat neveztek ki Rétfalvi Sándor, Bérces Gábor és Szabó Gábor személyében.

Képzőművészeti Symposion, Siklós címmel három kiállítást is rendeztek a siklói várban. 1968-ban, az előző év termését bemutató első kiállításukon 18 művész vett részt: *Bérces, Bocz, Borbás Tibor, Erdős, R. Fürtös, Haraszi, Kampfl József, Kustár Zsuzsa, Magyar, Pattantyús, Rétfalvi, Rieger Tibor, Swierkiewicz, Szabó, D. Szabó, Szabados, Szabolcs Péter és Vida*. 1969-ben 23-an állítottak ki: *Asszonyi Tamás, Bérces, Bocz, Erdős, Fürtös György, R. Fürtös, Gáti Gábor, Haraszi, Jávor Piroska, Kampfl, Kligl Sándor, Kustár, Kutas László, Ligeti Erika, Magyar, Rétfalvi, Szabados, Szabó, D. Szabó, Szemethy Imre, Topor András, Tóth Valéria és Vida*. 1970-ben már 37 volt a kiállítók száma: *Asszonyi, Bányai József, Bérces, Blaskó János, Bocz, Borbás, Demjén László, Erdős, Farkas László, Fürtös, R. Fürtös, Gáti, Gyurcsék Ferenc, Haraszi, Jávor, Kampfl, Kiss György, Kocsis Imre, Kő Pál, Kustár, Kutas, Ligeti, Magyar, Marosits István, Nagy Sándor, Palotás József, Rétfalvi, Seregi József, Szabó, D. Szabó, Szabó Mária, Szemethy, Szentgyörgyi József, Topor, Tóth, Vida és Wágner János*.

A kiállításon szereplő emelkedő létszám ellenére a képzőművészek ezen heterogén társasága nem volt életképes alakulat. A kőbánya jószerivel csak a szobrászoknak nyújtott kedvező lehetőséget, más szakmák számára nem voltak kielégítő munkafeltételek. Nagy sajtóvisszhangot váltott ki a szenzációra fogékony olvasók körében a hír, hogy Bocz Gyula úgymond „megfaragta a hegyet”, azaz nekilátott a helyben lévő, a földtakaró alól előbukkanó in situ sziklatömb megmunkálásának, a benne rejlő „szobor” kiszabadításának. Bocz heroikus vállalkozása radikálisan eltért az akadémikus szobrászat hagyományos gyakorlatától és elindított egy máig élő folyamatot, amit az akkori szóhasználat a kísérletező művészet kategóriájába sorolt. Ennek a lényege pedig az anyaggal való

közvetlen kapcsolat és a szellemi szférának az összefonódása. Így válhatott szalonképessé egy olyan underground művészet, mely nem tartozott ugyan a művészet hivatalos támogatásra érdemesített kategóriájába, de hallgatólagosan elfogadottá válhatott. Nem kis érdeme volt ez a helyi kultúrpolitika akkori irányítóinak. A szoborpark mint alkotótelep fennmaradásában és továbbélésében, karakterének kialakításában Bocz Gyula mellett elvülhetetlen szerepe volt a szobrász Bencsik Istvánnak és a festő Orosz Jánosnak. E triumvirátus a folyamatosságot biztosította, és vonzotta ide a hazai és külföldi szobrászokat, akik maradandót alkottak Villányban és hozzájárultak a szoborpark értékeinek a megteremtéséhez és a telep jogfolytonosságának megőrzésében. Ez még akkor is érvényes, ha az utódok nem mindig tartották tiszteletben az elődök döntését, és vezetőváltás, az „alapító atyák” kiválása után rendre elmozdították a korábbi résztvevők által kiválasztott helyről a véglegesen odaszánt munkákat. A legkirívóbb példa erre Bocz Gyula Spirál című monumentális alkotása, mely a kőbánya kiállítóterének már messziről látható emblematisz alkotása volt. Gyakorlattá vált a tonnás alkotások ide-oda tologatása, sőt évekig a balatonlellel parkban is találkozhattunk a Szársomlyóról származó kőmonumentumokkal. A kisebb méretű, jórészt figurális, műtermi jellegű szobrok végleges jelleggel 1980-ban Pécsre, a Pintér-kertbe kerültek.

1970-től már külföldi művészek is dolgoztak a villányi kőbányában, ezzel nemzetközivé vált a szobrász szimpozion.

Törvényszerűen bekövetkezett ezután az a folyamat, amely a képzőművész nyári művésztelep jellegén túlmutató polarizálódást eredményezett. 1971-ben megalakult a Siklói Alkotótelepek Irodája, mely 1973-ban Baranyai Alkotótelepek néven intézményesült. Közös járási, majd később megyei irányítással Villányban, a Gyimóthy-villához és a kőbányához kapcsolódóan létrejött a szobrász alkotótelep és szimpozion, illetve Siklóson, a volt ferences kolostor épületében a kerámia alkotások ide-oda tologatása, sőt évekig a balatonlellel parkban is találkozhattunk a Szársomlyóról származó kőmonumentumokkal. A kisebb méretű, jórészt figurális, műtermi jellegű szobrok végleges jelleggel 1980-ban Pécsre, a Pintér-kertbe kerültek.

1970-től már külföldi művészek is dolgoztak a villányi kőbányában, ezzel nemzetközivé vált a szobrász szimpozion.

Törvényszerűen bekövetkezett ezután az a folyamat, amely a képzőművész nyári művésztelep jellegén túlmutató polarizálódást eredményezett. 1971-ben megalakult a Siklói Alkotótelepek Irodája, mely 1973-ban Baranyai Alkotótelepek néven intézményesült. Közös járási, majd később megyei irányítással Villányban, a Gyimóthy-villához és a kőbányához kapcsolódóan létrejött a szobrász alkotótelep és szimpozion, illetve Siklóson, a volt ferences kolostor épületében a kerámia alkotótelep és szimpozion.

1967-ben a Gyimóthy-villához köthető, a siklói várban kiállításokat szervező képzőművészeti szimpoziont megelőzően, majd azzal párhuzamosan Pécssett, a Janus Pannonius Múzeum szervezésében az I. Országos Kisplasztikai Biennáléval, majd egy évre rá az I. Országos Kerámia Biennáléval induló, több évtizedes sorozat, amely a két szakág összefogásával született meg. Pécs a decentralizáció jegyében, a szobrászat e sajátos, nehezen körülhatárolható ága, valamint a modern kerámia számára is országos fórumot teremtett.